

4. stranica

Foto: Ákos KOLLÁR

CROATIADA – Susret dramskih, lutkarskih i literarnih družina

150. godina od Austro-ugarske nagodbe
3. stranica

Monografija „Zlatko Prica – 100 godina“
9. stranica

Hrvatski tjedan s obljetnicom TS „Stoboš“
14. stranica

Komentar

Kamo idu mala naselja?

Svijet se oko nas neprestano mijenja, a u tome svijetu mijenjaju se i ljudi. Mijenja se svakodnevni život, mijenjaju se navike, način života, konačno i životni ciljevi.

Kamo idu u tome svijetu mala naselja, kakva je njihova budućnost? Kakve su životne mogućnosti ljudi koji žive u malim naseljima?

Nije lako odgovoriti na postavljena pitanja, a opet – bez ikakvog pretjerivanja ili pesimizma – možemo slobodno reći da su zapravo u bezizglednom položaju. Propadanje malih naselja nije počelo jučer, ono je zapravo počelo prije više desetljeća, uslijed državne politike „novoga gospodarstva“, ponajprije odseljavanjem stanovništva u veća naselja, u gradove. Što bi danas rekli, migracijom seoskoga stanovništva u industrijska središta, trbuhom za kruhom, u nadi boljeg i sretnijeg života. Poznati su nam i uzroci, i posljedice takvog odseljavanja. Uslijed narečenog, u malim naseljima opada rodnost (natalitet), stanovništvo je zastarjelo, sve je manje radnih mjesta, sve je manje onoga što može mlade zadržati u svome rodnom kraju. To se odražava na svim područjima života, sve je manje mladih, a više starih, sve je manje djece u školama, sve su slabija civilna društva, sve je manje ljudi u crkvi, a ljudi se sve više otuđuju jedni od drugih. K tomu još i globalizacija koja ne poznaje nikakve granice. Dapače, ljudi više ne odlaze u veće sredine, nego u inozemstvo.

Nekada su seoske sredine živjele samoop-skrbno, a danas su izložene pritisku globaliziranog načina života, da ne kažem potrošačkoga društva. Sve svoje životne potrepeštine, pa i one najosnovnije nabavljaju, kupuju u gradovima. U selima nema gotovo nikakve proizvodnje.

Toliko puta čujemo da svoju budućnost trebamo graditi na povratku korijenima, na nje-govanju i očuvanju predaja i običaja. Ali kako to činiti kada se višedesetljetna nebriga za seoske sredine nastavlja. Promjene nisu došle ni nakon demokratskih promjena, do dana današnjega nema konkretne strategije za razvoj seoskih sredina. Kamo idu onda mala naselja? Čini nam se nikamo, ona se samo nadaju boljemu. Samo životare u nadi da će tkogod shvatiti postojeće probleme, ponuditi odgovore na najvažnija pitanja. Ali odgovora nema, a u tom položaju i budućnost je prilično bezizgledna. Ljudi se snalaze kako umiju, bez izgleda za budućnost žive iz dana u dan, od mjeseca do mjeseca. Nije više pitanje što će biti dogodine, nego što će biti sutra, što će biti idućega mjeseca. Na tome se ne može graditi budućnost. I dalje samo sanja ljepšu i bolju mogućnost, sigurniji i nado-budniji život, sebi, svojoj djeci i unucima. Konačno, nada umire zadnja!

S. B.

Glasnikov tjedan

Ovih je tjedana, 21. listopada, Skupština Njemačke državne samouprave prihvatila Njemačku državnu listu s imenima kandidata i imenom voditelja liste (koji osvaja zastupnički mandat) na nastupajućim parlamentarnim izborima koji bi se mogli održati negdje potkraj travnja ili u prvoj polovici svibnja 2018. godine. Njemačka državna samouprava svojom listom želi osvojiti punopravni zastupnički mandat, a ne glasnogovornički. Radi toga razrađena je i prihvaćena strategija i izborna kampanja koja će se provoditi u nastupajućem razdoblju.

Prihvaćeni su komunikacijski kanali i sredstva pomoću kojih žele postići potreban broj glasova za osvajanje zastupničkog mandata i pozivati njemačke birače da se u što većem broju registriraju u njemački birački

popis kako bi se to ostvarilo. Na sjednici Skupštine predsjednik Njemačke državne samouprave podvukao je da ona politizira bez utjecaja bilo koje stranke, prenose mediji.

Naglašava se da je 2018. godina prilika za njemačku zajednicu u Mađarskoj da izabere zastupnika u Mađarski parlament i kako se na tome radi već mjesecima, a čin prihvaćanja liste službeno je izglasovan na sjednici od 21. listopada. Po odluci Skupštine Njemačke državne samouprave, Njemačka državna lista ima imena 28 kandidata (zakonom najveći mogući broj kandidata na listi) temeljem prijedloga regija i njemačkih organizacija u Mađarskoj. Listu vodi ime Imrea Rittera, sadašnjega njemačkoga glasnogovornika u Mađarskom parlamentu, na drugom je mjestu predsjednik Njemačke državne samouprave Ottó Heinek, slijede Ibolya Hock Engländer, József Mantz i druga istaknuta imena njemačke (političke) zajednice u Mađarskoj. Napomenimo, ako će prvi s li-

ste biti spriječen preuzeti osvojeni mandat, o imenu zastupnika/glasnogovornika odlučuje Skupština koja je postavila listu ili ako ne ona, onda po zakonu automatski drugi na listi preuzima mandat. Kampanja će se odvijati pod krilaticom „Nijemac si u Mađarskoj. Prihvati!“, „Magyarország német vagy. Vállald!“

Prihvaćeni i dovršeni izborni program naglašava da su mogućnosti Imrea Rittera kao glasnogovornika bile znatno ograničene u odnosu na punopravni zastupnički mandat kojim bi Nijemci bili zastupljeni u Mađarskom parlamentu.

Preko punopravnog mandata može se potaknuti izradba i promjena zakonske norme, vladi upućivati interpelacije, i u nizu drugih za njemačku narodnost važnih pitanja samostalno tražiti riječ.

Preko punopravnog mandata može se potaknuti izradba i promjena zakonske norme, vladi upućivati interpelacije, i u nizu drugih za njemačku narodnost važnih pitanja samostalno tražiti riječ.

Kako to postići? Kako kažu, u njemački birački popis trebaju upisati četrdeset tisuća birača koji će glasovati na njemačku državnu listu. Postignu li to, plodove će uživati i osjećati njemačka zajednica u Mađarskoj u cijelosti. Naši su ciljevi jasni, poručuje predsjednik Njemačke državne samouprave: neka što

više djece raste i uči u vrtićima i školama u našem održavanju, i potom više kultura i jezika smatra svojim kao svjestan Nijemac u Mađarskoj, neka se njemačka civilna društva ne spotiču o birokratske prepreke, neka njemačke samouprave u za njih važnim pitanjima same odlučuju, te jačanje veze s njemačkim govornim područjem.

Napominjem, ako u svojim nakanama ne uspiju, treba im dvadesetak tisuća glasova, i dalje im za utjehu ostaje glasnogovornički mandat.

Branka Pavić Blažetin

Zahvala

Kulturna udruga Vizin zahvaljuje svima onima koji su joj ponudili 1 % poreza na osobni dohodak. Dobivena potpora u iznosu od 60 308 Ft potrošit će se u skladu s ciljevima navedenim u statutu Udruge.

Kulturna udruga Vizin

Razlučujući kompromis – nagodba 1867. s gledišta 150 godina

Pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Mađarskoga parlamenta Lászlóa Kövéra, Mađarsko povijesno društvo, Ravnateljstvo javne zbirke i prosvjete ureda Mađarskoga parlamenta te Institut povijesnih istraživanja „Veritas“ 26. rujna 2017. u Gornjem domu toga zdanja priredili su povijesnu konferenciju s međunarodnim sudjelovanjem „Razlučujući kompromis – nagodba 1867. iz gledišta 150 godina“. Dvanaest je govornika iznosilo mišljenje o toj temi, među ostalima i profesor Sveučilišta u Zagrebu Željko Holjevac.

Povijesna konferencija koja je priređena prigodom 150. godišnjice Austro-ugarske nagodbe, bila je prikaz onoga tjeka što je dovelo do kompromisnoga rješenja, što je ujedno i pružilo mogućnosti za ostvaraj samostalnosti i politički razvoj Mađarske. Devet predavača u tri sekcije predstavilo je povijesnu pozadinu, žarište događanja i razne kompromisne političke smjerove i nakanke razdoblja pa i šire. Pokrovitelj konferencije, predsjednik Mađarskoga parlamenta László Kövér u svome prigodnom govoru naglasio je da političaru nije zadaća ispitati stopedesetogodišnju raspravu, nego razmotriti što se može prisvojiti iz toga. Što je ono što je korisno za obranu mađarskih, srednjoeuropskih i europskih interesa. Istaknuo je tri značajke: model podjele suvereniteta; utjecaj osuvremenjivanja društva i kulture na nacionalni identitet; ulogu geopolitičkih čimbenika u upravljanju s državom i u planskoj politici. U 19. i 20. stoljeću ova gledišta nisu bila bitna samo u sudbini Austro-Ugarske Monarhije, nego mogu biti bitne i u 21. stoljeću, i to glede oblikovanja budućnosti Mađara i srednje Europe u Europskoj uniji.

Na konferenciji o Austro-ugarskoj i Hrvatsko-ugarskoj nagodbi s hrvatskog motrišta govorio je povjesničar Sveučilišta u Zagrebu Željko Holjevac. „Austro-ugarskom nagodbom prije sto pedeset godina podijeljena je Habsburška Monarhija na dvije polovice: zemlje krune Ugarske i ostale krunovine i zemlje njegova veličanstva, razgovorno zvane austrijska i ugarska polovica“ – rekao je na početku povjesničar Holjevac. U svome doista iscrpnom i stručnom izlaganju g. Holjevac među ostalim rekao je da je Austro-ugarska nagodba bila pravni okvir za kasniju Hrvatsko-ugarsku nagodbu 1868. godine. Austro-ugarskom nagodbom središnja Hrvatska pripala je zemljama krune svetoga Stjepana, i morala je godinu dana poslije biti sklopljena i Hrvatsko-ugarska nagodba, kako bi se regulirali hrvatsko-mađarski odnosi u ugarskom dijelu stare monarhije. Austro-ugarskom nagodbom Hrvatska je u ugarskome dijelu dobila autonomni položaj, imala je i neka obilježja državnosti. Nagodba je bila tako sročena da je u njoj svatko mogao naći razloge za sebe, pa je u njoj bilo i elemenata iz kojih se može tumačiti hrvatska državnost, ali je bilo elemenata u kojima je vrlo jasno stajalo da je Hrvatska tek dio ugarske države, koji ima poseban status. Zanimljivo je u vezi s tim status Dalmacije, koja je pripadala austrijskoj polovici, ali po Hrvatsko-ugarskoj nagodbi ona je dio ugarske polovice. U tekstu nagodbe Dalmacija se spominje „i lijepo je za pročitati“, ali nikoga za ništa ne obvezuje, a kad se govori o konkretnim stvarima, primjerice o financijama, tamo nema Dalmacije, samo se spominje Hrvatska i Slavonija. Po riječima povjesničara Holjevca, u Hrvatskoj je bio velik otpor prema nagodbi. Kada se shvatilo da Franjo Josip ide na nagodbu s Mađarima, tada je Hrvatski sabor, u kojem su većinu imali narodnjaci, odbio nagodbu i samu zamisao nagodbe, po kojem bi Hrvatska bila prepuštena ugarskoj državi. Nije za odmet spomenuti da je u predvečerje nagodbe u Zagrebu podignut spomenik banu Jela-

Gábor Erdődy, Lothard Höbelt i Željko Holjevac

čiću sa sabljom uperenoj prema Mađarskoj. To je bio najbolji pokazatelj što je hrvatska javnost mislila o pripremanju nagodbe. Nije čudno što su Hrvatsko-ugarsku nagodbu sklopili hrvatski unionisti, koji su dobili većinu na izborima za Hrvatski sabor, po izbornom zakonu koji je odozdo potpisao Franjo Josip, a koji je bio tako skrojen da oni nisu mogli izgubiti. Oni su bili jedina politička snaga u Hrvatskoj koja je bila spremna provesti nagodbu, i provela ju je. Hrvatska i mađarska historiografija različito tumače Austro-ugarsku nagodbu jer je mađarska historiografija i publicistika uvijek smatrala da je Hrvatska time dobila mnogo više nego bilo tko u Europi. No s druge strane Hrvati su bili i jesu nezadovoljni time jer je to za Hrvatsku bilo polovično rješenje. No činjenica jest da je Hrvatska jedina od slavenskoga svijeta koja je u Monarhiji dobila poseban položaj, makar i autonomni u okviru mađarske polovice. Nemojmo zaboraviti da trinaest posto pučanstva tadašnje Monarhije činile su narodnosti, a iste godine kada je sklopljena Hrvatsko-ugarska nagodba, donesen i mađarski zakon o narodnostima, koji je u ono doba bio jedan od najliberalnijih takvih zakona; i zahvaljujući kojemu je bio moguć narodni preporod bačkih Hrvata, kasnije i gradišćanskih Hrvata i svih ostalih. Taj je zakon sve stanovnike povijesne Ugarske tretirao kao političke Mađare, ali je dopuštao upotrebu manjinskoga jezika u mjesnim sredinama gdje su pripadnici nemađarskih narodnosti bili u većini. Nakon izlaganja povjesničara Željka Holjevca upitali smo i mi, među inima i to kako je bilo govoriti na hrvatskom jeziku u Mađarskom parlamentu? „Bilo je doista posebno govoriti hrvatskim jezikom u ovoj dvorani, jer se njime nije govorilo već desetljećima. A sjetio sam se dok sam govorio i hrvatskih zastupnika koji su upravo u razdoblju dualizma sjedili ovdje. Imali su po nagodbi pravo govoriti hrvatskim jezikom, ali to su u praksi rijetko koristili jer nije ih bilo tko razumjeti, pa ako su htjeli nešto postići, morali su prijeći na mađarski ili njemački jezik“ – odgovorio je naše pitanje g. Holjevac.

Kristina Goher

CROATIADA

FOTO: ÁKOS KOLLÁR

Vuk i sedam kozlića

Susret dramskih, lutkarskih i literarnih družina

U okviru sustava natjecanja Croatiada, koje za učenike dvojezičnih (hrvatskih/mađarskih) škola u Mađarskoj i učenike škola u kojima se odvija predmetna nastava hrvatskoga jezika i književnosti, organizira Hrvatska državna samouprava, 18. listopada u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krležje održana je smotra pod nazivom Susret dramskih, lutkarskih i literarnih družina. Susretu se odazvalo pet družina iz pet škola. Svih pet dvojezične su škole. Nazočne je u ime domaćina pozdravio ravnatelj škole Gabor Győrvári, a potom je HDS-ova referentica Eva Mujić kratko predstavila manifestaciju.

Neobična pljačka fašničkog vlaka

Jednom davno, davno...

Betlehemske igre

Primanje Isusa u obitelji

Na smotri su sudjelovali: Hrvatska škola Miroslava Krležje s komadom Mire Gavran: Neobična pljačka fašničkog vlaka (mentor: Zsuzsana Győrvári), martinačka osnovna škola s komadom Jednom davno, davno (mentor: Ljubica Kolar Vuković), koljnofska Osnovna škola i čuvarnica Mihovila Nakovića s komadom Vuk i sedam kozlića (mentor: Biserka Brindza),

HOŠUD Santovo s komadom Primanje Isusa u obitelji (mentor: Eva Gorjanac Galić), petrovoselska Hrvatsko-mađarska narodnosna dvojezična osnovna škola s komadom Betlehemske igre (mentor: Ana Škrapić Timar).

Djeci se u ime dvočlanoga stručnog suda, što su ga činili profesori pečuške škole Eva Polgar i Zoltan Gatai, s nekoliko

riječi poticaja obratio profesor Gatai, a potom se svim sudionicima u ime HDS-a obratila zamjenica HDS-ova predsjednika Angela Šokac Marković.

Program je ostvaren uz natječajnu potporu Ministarstva ljudskih resursa Fonda za razvoj ljudskih potencijala u iznosu od 700 tisuća forinti.

Branka Pavić Blažetin

Hrvatsko-mađarski veterinarski simpozij u Svetom Martinu na Muri

Poznate međimurske toplice Sveti Martin 13. listopada ugostile su sudionike Prvog hrvatsko-mađarskog simpozija o bolestima i liječenju konja.

U tom pitomom međimurskom naselju okupili su se čelnici obrazovnih ustanova, komora i brojni veterinari, koji su slušali izvrsna izlaganja o najvažnijim teorijskim i praktičnim problemima liječenja konja. Nakon konferencije održan je okrugli stol, na kojem su sudionici sa zadovoljstvom dogovorili nastavak započete suradnje.

Premda simpozij nipošto nije prvi u nizu mađarsko-hrvatskih strukovnih priredaba, svakako je od povijesne važnosti: naime, stručnjaci dviju zemalja prvi put su se okupili oko neke konkretne teme. Priredba je upriličena zahvaljujući naporima dr. Atila Kosa, tajnika Panonske organizacije Mađarske veterinarske komore i njegovog hrvatskog partnera, dr. Anđelka Gašpara, tajnika Hrvatske veterinarske komore. Dr. Kos kroz svoj cijeli profesionalni vijek ulaže velike napore u povezivanje hrvatskih i mađarskih veterinara i veterinarskih organizacija, od komora do sveučilišta i fakulteta, a ovom je prilikom uspio okupiti doista ugledne stručnjake. U tematskom je smislu konferencija postavljena na dvije okosnice, teorijsku i praktičnu. Niz izlaganja otvorio je dr. Péter Sótónyi, rektor Veterinarskoga sveučilišta u Budimpešti, koji je svoju ustanovu predstavio kroz povijesnu perspektivu, naglašujući da početci veterinarske medicinske znanosti u Mađarskoj sežu do 1787. godine, kada je u sklopu Peštanskog sveučilišta, 25 godina nakon osnutka prve svjetske veterinarske obrazovne ustanove, počela djelovati katedra za veterinarsku medicinu. Mađarska veterinarska struka otada je svijetu dala brojne glasovite stručnjake. Dr. Sótónyi drugi dio predavanja posvetio je anatomiji konjskih ekstremiteta, s posebnim obzirom

na hromost, kao jednu od ključnih bolesti konja. Praktična pitanja poput dijagnostike i prikaza kliničkih slučajeva hromosti konja obradile su multimedijske prezentacije dr. Gábora Bodóa i dr. Simona Izinga, u kojima je iznesena čitava paleta međunarodnih iskustava. Konferenciji je nazočilo šezdesetak uzvanika, koji su se mogli uvjeriti u stručnost i veliko iskustvo mađarskih veterinara. Po okončanju simpozija održan je okrugli stol, koji je okupio predstavnike obrazovnih ustanova i veterinarskih strukovnih organizacija, a važnost skupa dodatno je potvrdio i dolazak Józsefa Magyara, mađarskog veleposlanika u Zagrebu, te sudjelovanje Mije Karagića, počasnog konzula Republike Hrvatske u Mađarskoj. Profesor Nenad Turk, dekan Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, upoznao je nazočne s početcima veterinarstva i veterinarskog obrazovanja u Hrvatskoj, koje uskoro obilježava stotu obljetnicu. Predsjednik Mađarske komore dr. Gábor Gönzci i njegov hrvatski kolega dr. Ivan Forgač osvrnuli su se na dosadašnje odnose i mogućnosti suradnje dviju komora. Posebno mjesto među temama okrugloga stola dobilo je područje sigurnosti prehrambenih proizvoda, o kojem su govorili dr. Tamás Abonyi, pro-

Anđelko Gašpar, Atila Kos i Ivan Forgač

čelnik Odjela za upravljanje i kvalitetu mađarske Nacionalne agencije za sigurnost prehrambenog lanca i dr. Boris Habrun, ravnatelj Hrvatskoga veterinarskog instituta. Dr. András Szineszi i dr. Saša Legen istaknuli su važnost regionalne suradnje, iz koje je proizašla i suradnja na državnoj razini. Dr. Atila Kos i dr. Anđelko Gašpar nazočne su upoznali s planovima suradnje – naglasili da se uskoro očekuje nastavak vrlo uspješnog simpozija, i to u praktičnom obliku, uz demonstraciju liječenja na konjima đakovačke ergele lipicanaca, te na jednome mađarskom mjestu. Sudionici su posebnu pozornost posvetili temi mogućih epidemijskih ugroza, primjerice aktualnoj prijetnji afričke svinjske kuge. Naglašeno je da epidemije ne poznaju granice, pa je neposredna suradnja veterinara od neprocjenjive važnosti: u današnjemu globaliziranom svijetu bolesti se šire iznimno brzo, a moguće je i prenošenje određenih bolesti na čovjeka, kako se to dogodilo prije nekoliko godina, u vrijeme velike epidemije ptičje gripe. Međunarodna suradnja veterinara omogućuje ponajprije brzu i pravodobnu razmjenu informacija, što je u interesu građana obiju zemalja, pa i cijele Europe i svijeta – jer dok liječnici liječe ljude, veterinari stoje na braniku cijelog čovječanstva.

Ivan Tomek

Dio sudionika veterinarskog simpozija

Požeško glazbeno društvo gostovalo u Baji

Članovi mješovitoga pjevačkog zbora Vile Velebita i tamburaškog orkestra Glazbene škole

Na poziv bajskog KUD-a „Bunjevačka zlatna grana“, u subotu, 21. listopada, u Baji je gostovalo Glazbeno društvo Vile Velebita iz Požege. Istoimeni mješoviti pjevački zbor sa solistima i tamburaški orkestar Glazbene škole održali su cjelovečernji koncert u Gradskom kazalištu. U okviru trodnevnog programa gosti su predstavili glazbenu i pjevnu tradiciju Like te raznih krajeva Hrvatske, od Slavonije do Dalmacije, ali i omiljene tamburaške skladbe.

Kako nam tom prigodom uz ostalo reče predsjednik Društva profesor dr. sc. Josip Fajdić, Glazbeno društvo Vile Velebita njeuguje prijateljske odnose s brojnim hrvatskim društvima izvan Hrvatske. Tako je došlo i do uspostave suradnje s bajskim KUD-om „Bunjevačka zlatna grana“, i to posredstvom generalne konzulice Republike Hrvatske u Pečuhu Vesne Haluge. Njihov je rad plod uspješne simbioze s jedne strane glazbenog amaterizma, a s druge strane glazbenog poluprofesionalizma što ga je iznjedrila glazbena škola. Mladi glazbenici, članovi glazbenoga društva učenici su Požeške srednje glazbene škole od 1. do 4. razreda, u čijoj pratnji njihov pjevački zbor nastupa godišnje više puta. Premda se te večeri publika okupila u manjem broju nego što su očekivali, vjeruju da je ona otišla zadovoljno, a i oni sami

odlaze s dozom zadovoljstva u nadi uspješne buduće suradnje. Susret je ostvaren na obostranu dobrobit, a najviše su profitirali kao ljudi zato što je napravljen jedan iskorak u druženju, iskorak u novom prijateljstvu koje će zasigurno biti obogaćeno novim susretom, uzvratnim gostovanjem KUD-a „Bunjevačka zlatna grana“ u Požegi, reče nam na kraju profesor Fajdić.

Predsjednica bajskog KUD-a Ildika Filaković nam uz ostalo reče da je to bio samo prvi korak u povezivanju dvaju društava koji je ostvaren s potporom Ministarstva ljudskih resursa, Fonda za podupiranje ljudskih potencijala, Medijskog centra Croatica i Hrvatskoga glasnika. Uspiju li opet dobiti potporu putem natječaja, za 2018. godinu planiraju uzvratno gostovanje u Požegi.

S. B.

DUŠNOK

Četvrti put zaredom, 2. prosinca priređuje se Dušnočki tamburaški festival koji će okupiti hrvatske tamburaške sastave iz raznih krajeva Mađarske: Orkestar „Babra“ Budimpešta, Tamburaški sastav „Prekovac“ Tukulja, TS „Biseri Drave“ Starin, Orkestar „Poklade“ Mohač i gostujući orkestar TS „Pendergő“ iz vojvođanske Ade (Srbija). Nakon koncerta priređuje se plesnačnica, a za dobro raspoloženje pobrinut će se dušnočki sastav „Zabavna industrija“.

SANTOVO

Pod krilaticom „I Šokac zna napraviti vina“, tamošnja Udruga šokačkih Hrvata srdačno Vas poziva na kušanje vina mohačke Vinarije „Planina“, koja će se održati 18. studenoga 2017. u santovačkoj Čajani (Teaház). Gost je večeri vlasnik spomenute Vinarije Zoltan Horvat. Prema programu, od 18 sati upriličit će se kušanje vina Zenit 2017, Nero rose 2017, Siller 2016, Pinot noire 2015 i Frankovka 2013. Od 19 sati je večera: pečena svinjetina ispod peke, krumpir i pirjani kupus. Tijekom večeri goste zabavljaju članovi tamburaškog sastava „Santovački bečari“. Ulaznice po cijeni od 3500 forinta mogu se kupiti u Santovu kod Gabora Varge (Čajana) do 10. studenoga 2017. godine. Broj je ulaznica ograničen (najviše 40). Od 21 sat ulaz je slobodan.

DUO PACK – Praktičan pristup stvarnom znanju

Županijska komora Varaždin, kao vodeći partner, započela je 1. kolovoza 2017. s provedbom projekta DUO PACK čije je financiranje odobreno u okviru prvog natječaja Interreg V-A Programa Mađarska – Hrvatska 2014. – 2020. Uz HGK Županijsku komoru Varaždin u projektu su dvije regionalne komore iz Mađarske: Trgovinska i industrijska komora Zalske županije i Trgovinska i industrijska komora Šomođske županije, te HGK Županijska komora Bjelovar, drugi hrvatski partner. Projekt traje 16 mjeseci s proračunom od 100 113 eura.

ŽK Varaždin i ŽK Bjelovar prenose mađarska iskustva u dvojinom obrazovanju

Konferencija „Praktičan pristup stvarnom znanju“ koja je službeno označila početak EU projekta DUO PACK održana je 12. rujna 2017. u Kapošvaru. HGK Županijska komora Varaždin vodeći je partner projekta uz dvije regionalne komore iz Mađarske: Trgovinsku i industrijsku komoru Zalske županije i Trgovinsku i industrijsku komoru Šomođske županije, te HGK Županijsku komoru Bjelovar, drugoga hrvatskog partnera.

Osnova za prijavu projekta postojeća je shema hrvatskoga strukovnog obrazovanja s teorijom i praksom koja se dijelom provodi u školama, obrtima i poduzećima i koja, uz pozitivne iznimke, ne zadovoljava sadašnje potrebe tržišta rada i ne izlazi ususret mladima, osobito u dijelu Hrvatske koji je izrazito proizvodno usmjeren. Gospodarske komore u Mađarskoj od 2011. godine aktivno usklađuju dvojinom obrazovanje na način da učenicima osiguravaju zadovoljavajuća mjesta za naukovanje u mađarskim poduzećima. HGK Županijska komora Varaždin na osnovi dugogodišnje suradnje s Industrijskom i trgovinskom komorom Zalske županije osmislila je projekt čije je financiranje odobreno u okviru prvog natječaja Interreg V-A Programa Mađarska – Hrvatska 2014. – 2020. Okosnicu projekta čini razmjena dobrih praksa i iskustava između projektnih partnera – regionalnih gospodarskih komora i njihovih potpornih ustanova – srednjih strukovnih škola, mađarskih središnjica za strukovno naukovanje te donosi-

telja odluka iz područja obrazovanja zato da se ukaže na važnost i potrebu stjecanja stručnih ovlasti u stvarnim uvjetima, dakle u poduzećima i to putem učenja temeljenog na radu. Kroz poboljšanje komunikacije između obrazovnih ustanova, donositelja odluka i ključnih dionika projekta – regionalnih gospodarskih komora i poduzetnika, a temeljem iskustava mađarske gospodarske komore kao koordinatora u mađarskom sustavu dvojinog obrazovanja, nastojat će se utjecati na poboljšanje zapošljivosti mladih, smanjenje nerazmjera između ponude i potražnje na tržištu rada, a u svrhu poticanja i jačanja gospodarske djelatnosti.

U djelatnostima koje slijede predstavnici komora, nastavno osoblje i donositelji odluka u području obrazovanja sudjelovat će na brojnim stručnim događajima – sajmovima poslova, okruglim stolovima, studijskim putovanjima i konferenciji uza sudjelovanje mađarskih i hrvatskih stručnjaka iz područja srednjega strukovnog obrazovanja, te će zajednički pridonijeti izradbi konačne studije kao kompilacije prijedloga i pozitivnih mišljenja s preporukama za što bolju iskoristivost potencijala za učenje temeljeno na radu u prekograničnom području.

MCC

Dogradonačelnik grada Osijeka u Pečuhu

Boris Piližota, osječki dogradonačelnik, 3. listopada boravio je u Pečuhu. U pratnji Vesne Haluga, generalne konzulice Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, razgovarao je u HDS-ovu

Uredu s predsjednikom HDS-ove Skupštine Ivanom Guganom i voditeljem HDS-ova Ureda Jozom Solgom.

Razgovaralo se o planovima suradnje gradova Osijeka i Pečuha u nastupajućem razdoblju i o uključivanju u njih Hrvata iz Pečuha i šire. Razgovaralo se i o programu obilježavanja 45. obljetnice potpisivanja povelje o prijateljstvu gradova Pečuha i Osijeka.

HDS-ov predsjednik s gostima je razgovarao i u funkciji predsjednika pečuške Hrvatske samouprave.

Gosp. Piližota posjetio je Hrvatski vrtić, osnovnu školu, gimnaziju i učenički dom Miroslava Krležu. U njegovoj pratnji bila je i Ramona Radić s Odsjeka za protokol, promidžbu i međunarodnu suradnju grada Osijeka.

Gosp. Piližota i gđa Radić u pratnji generalne konzulice Vesne Haluga imali su sastanak s direktorom PANNON EGTC-a Andráseom Göndöcom. Između ostaloga razgovaralo se o skoroj konferenciji koja bi bila održana u Osijeku.

Razgovorima u HDS-ovu Uredu pribivala je u funkciji izvijestitelja i Branka Pavić Blažetin, glavna urednica Medijskog centra Croatica. Iskoristivši priliku, ona je predočila rad medijskih platforma u održavanju Hrvatske državne samouprave te ocrtala njihovo sadašnje stanje i planove.

Branka Pavić Blažetin

Hrvatska duhovna geografija

Križarski su ratovi obilježili europsku povijest od kraja XI. do druge polovice XIII. stoljeća. Tim skupnim nazivom označavamo brojne vojne pohode koji su, na poziv papa, vođeni protiv Seldžuka, Fatimida i drugih islamskih dinastija poradi oslobođenja Kristova groba i drugih svetih mjesta u Palestini.

Premda se ne može sa sigurnošću utvrditi koliko je Hrvata sudjelovalo u križarskim ratovima, izvjesno je da su se tadašnji događaji itekako odrazili na hrvatsku povijest: kopneni i morski putovi prema Bliskom istoku vodili su kroz hrvatske zemlje, u kojima su se udomaćili i najvažniji viteški redovi, templari i ivanovci. Ipak, križarski su ratovi u Hrvatskoj ostali zapamćeni ponajprije po razaranju Zadra 1202. godine.

Premda je razdoblje križarskih ratova formalno otvorio znameniti proglas pape Urbana II. u Clermontu 1095. godine, koji je u obraćanju kršćanskoj Europi pozvao „one, koji se bore protiv kršćana u svojim privatnim ratovima, da okrenu oružje protiv nekrsta i tako do pobjede dovedu pravednu stvar“, u pozadini su djelovali brojni politički i gospodarski razlozi, od demografskog viška, do osvajanja novih

dana, „kroz pustu i brdovitu zemlju, bez putova“, bez životinja i ljudi: mjesno se stanovništvo, kako svjedoči kapelan, povuklo u nepristupačne planine, odakle je s vremena na vrijeme napadalo križare. Slično svjedočanstvo ostavio nam je i anonimni francuski križar, sudionik prve križarske vojne, koji je istim putem prošao oko 1100. godine. On u svojoj pjesmi *Put Karla Velikog u Jeruzalem* Hrvatsku

pljačku Zadra. Premda su se napadu na Zadar usprotivili mnogi križari, papa Inocent III. i hrvatsko-ugarski kralj Emerik, dužd Dandolo bio je odlučan u provedbi svojega plana. Nakon dvotjedne opsade križarske horde 18. studenoga 1202. ušle su u grad, koji je podvrgnut pljački i strašnom pokolju. Krvavi pir nastavljen je u još jednome kršćanskom gradu, Carigradu, što je u dušama istočnih kršćana ostavilo duboke ožiljke. Viteški redovi templara i ivanovaca predstavljali su pravo oličenje zapadne križarske duhovnosti. Templari se u Hrvatskoj pojavljuju tragom diplomatske isprave kralja Bele II. godine 1138., te se nastanili među ostalim u Senju, Varaždinu (Beli), Zagrebu, Pakracu, Našicama i Božjakovini. Ivanovci su na hrvatskome tlu boravili od 1184. kada im je ninski biskup Matej dodijelio crkvu sv. Petra u Bojišću. Ivanovci su igrali važnu ulogu u političkom životu srednjovjekovne Hrvatske: više vranskih priora reda obnašalo je bansku čast, od kojih su najpoznatiji Ivan od Paližne u 14., te kraljev kancelar i diplomat Petar Berislavić u 16. stoljeću.

Ivan Tomek

Križarsko razaranje Zadra 1202. godine

tržišta i ponovnoga sjedinjenja odvojenih crkava sa Svetom Stolicom. Križarski je pokret pratilo veliko oduševljenje, koje je pripadnike raznih društvenih slojeva, plemiće, vojnike i seljake u velikom broju, poput uzburkanih valova upućivalo prema Levantu. Autor najstarijeg zapisa o putovanju križara kroz Hrvatsku jest Rajmund d'Aguilers, kapelan tuluškoga grofa Rajmunda. On kroz Hrvatsku prolazi krajem 1096. godine, krećući se potezom od Istre do Skadra. Putovanje južnofrancuskih križara trajalo je punih četrdeset

opisuje kao pustu zemlju šuma i proplana. Najpoznatija epizoda hrvatske povijesti u epohi križarskih ratova vezuje se uza sramotno razaranje Zadra 1202. godine. Četvrtu križarsku vojnu proglasio je papa Inocent III. godine 1198. Na čelo pohoda stali su francuski velikaši, koji su usko surađivali s mletačkim duždom Enricom Dandolom. Venecija je prihvatila zadaću izgradnje velike flote i prijevoza vojske do Egipta, što je bio vrlo skup poduhvat: Mlečani, kako bi zakrpali šuplji proračun i povrat ulaganja, odlučili su se za

Trenutak za pjesmu

Krv i bura

Razrezo sam žile na oštrom staklu sna.
U mojoj krvi zrcale se nebesa.
Ovdje na Balkanu, na Savi, na Jadranu
i gavrani su siti mesa.
Ogledala strave ukažite sliku
bez uza i oko vrata.
Krv, krv, krv moja vrišti
u ovoj zemlji Hrvata.
Otvorio sam žile i svojih riječi
krvavo sjemenje.
Zvizdi, šiba, udara bura.
Ječi kamenje.

Jure Kaštelan

Monografija „Zlatko Prica – 100 godina“

Pečuško predstavljanje

U pečuškome Muzeju „Csontváry“ 23. rujna predstavljena je monografija „Zlatko Prica – 100 godina“. Ona je plod rada i napisa hrvatskih i mađarskih autora, izašla u nakladi Zaklade Zlatko i Vesna Prica. Tiskana je u Pečuhu, uz potporu Grada Pečuha i Ministarstva ljudskih resursa, Tajništva za kulturu i državnog tajnika Pétera Hoppála koji je na njegovu čelu. U tijeku izdavanja monografije posebno treba pohvaliti napore pečuškoga predsjedatelja Zaklade Zlatko i Vesna Prica, zastupnika Skupštine grada Pečuha Joze Harija.

Pečuški predsjedatelj Zaklade Zlatko i Vesna Prica, zastupnik Skupštine grada Pečuha Joze Hari

Pečuško predstavljanje vodio je novinar Tomo Fűri, a nazočne su pozdravili i govorili o značenju lika i djela Zlatka Price i o kulturnoj suradnji gradova Pečuha i Samobora, Mađarske i Hrvatske, pečuški dogradonačelnik László Őri, generalna konzulica Vesna Haluga, zastupnik grada Pečuha i Joze Hari, jedan od autora. Stigli su gosti iz općine Tar, grada Samobora i publika iz Pečuha. O samoj monografiji, ali još više o majstoru Zlatku Prici govorili su voditeljica Zaklade Zlatko i Vesna Prica Marica Jelenić, dr. sc. Ernest Barić, dobar poznavatelj Zlatka Price i jedan od utemeljitelja Zaklade, povjesničar umjetnosti György Várkonyi te povjesničar umjetnosti Nikola Albaneže.

Zaklada Zlatko i Vesna Prica ovom je monografskom priveda kraju obilježavanje 100. godišnjice umjetnikova rođenja (2016. godine), a dio toga završnog programa bio je i jednodnevni međunarodni znanstveni simpozij održan u Zagrebu u travnju 2017. Zlatko Prica – život i stvaralaštvo u kontekstu vremena, te zagrebačko predstavljanje monografije u lipnju.

Više hrvatskih i mađarskih autora sudjelovalo je u stvaranju monografije opsega 500 stranica na četiri jezika i s 400-ak reprodukcija najboljih Pricinih djela iz svih stvaralačkih faza. Autori s hrvatske strane jesu Nikola Albaneže, povjesničar umjetnosti, muzeolog i likovni kritičar, te Nikolina Šimunović, kustosica Galerije Prica u Samoboru, koja je provela opsežna istraživanja Pricinih djela u Hrvatskoj i inozemstvu. Suautori iz Pečuha, dr. Jenő Újvári (nažalost, u međuvremenu preminuo), dr. Ernest Barić, jezikoslovac i kroatist, György Várkonyi, povjesničar umjetnosti, kustos Muzeja Janusa Pannoniusa, te prof. Jozo Hari, pod zajedničkim nazivom „Prica i Pečuh“ donose društveno-povijesni, umjetnički i nacionalno-kulturološki prikaz vremena s naglaskom na Pricino značenje za hrvatsko nacionalno biće u Pečuhu.

O Pricinu značenju i potrebi vrednovanja njegova djela u prigodi 100. obljetnice rođenja pišu ugledni recenzenti, poznavatelji Price i njegova opusa te priređivači brojnih Pricinih izložaba: Darko Schneider i dr. Ive Šimat Banov. Autori su predgovora Vesna Kusin, zagrebačka dogradonačelnica, i dr. Péter Hoppál, državni tajnik u Ministarstvu kulture Mađarske. U ostvarenju ove bogate monografije surađivali su mnogi vrsni fotografi, a autori grafičkog dizajna jesu profesori Ana Sladetić Šabić i Miran Šabić. Izdavanje monografije poduprli su suosnivači Zaklade, gradovi Samobor i Pečuh, Općina i TZ Tar-Vabruga, Zagrebačka županija i darovatelji, a tiskana je u Pečuhu uz potporu Ministarstva kulture Mađarske.

Branka Pavić Blažetin

Najmlađi Kukinjčani

„Čari tambure – njeni 20-godišnji plodovi iz Mohača, iz domovine tambure“

primaš József Kovács Versendi

Nastavljen je koncertni niz Kuće običaja (Hagyományok Háza) skupnoga naslova „Majstor i učenici“ koji je ovoga puta, i nastupom učenika Józsefa Kovácsa Versendija, predstavio rad i djelatnost toga profesionalnog tamburaša primaša. Glazbeni program „Čari tambure – njeni 20-godišnji plodovi iz Mohača, iz domovine tambure“ bio je 30. rujna 2017. u Fonó Budai Zeneházu.

U sklopu sadržaja „Posljednji trenutak“ proveden je retrospektivni razgovor o majstorovu sakupljačkom radu, potom su bili nastupi sastava: „Poklade“, „Dunavkinje“, „Druženje“, „Mladi tamburaši“ i sastava Józsefa Kovácsa Versendija. Majstor József Kovács Versendi je iz takve višegeneracijske romske obitelji gdje su već i predci bili svirci. Profesionalni je primaš, i od svoje 15. godine radi kao mužikaš. Bio je članom više romskih i šokačkohrvatskih sastava, i redovito je svirao u pokojoj gostionici mađarskih gradova poput: Mohača, Harkanja, Viljana, Pečuha, Seksara, Šiofoka ili Budimpešte, ali je nastupao i u inozemstvu. Od 1978., tijekom 25 godina, bio je primašem Mohačkoga tamburaškog sastava, ali osim sviranja nastavnik je mohačke Tamburaške škole, i mnogo radi s podmlatkom. Među njegovim učenicima ima i onih koji su diplomirali na budimpeštanskome Glazbenom sveučilištu „Ferenc Liszt“ ili

Primaš József Kovács Versendi

na uglednim natjecanjima postigli istaknuta priznanja. U kući Fonó, u mađarskome glavnom gradu, 2000. godine napravljeno je mnoštvo snimaka o Józsefu Kovácsu Versendiju i o njegovu sastavu. Na nosaču zvuka njegova sastava nalaze se narodne pjesme Šokaca i drugih etničkih skupina Hrvata u Mađarskoj, kao što i romske, srpske i mađarske melodije. József Kovács Versendi nositelj je više priznanja, među inima 2007. godine dodijeljeno mu je odličje Glazbene zaklade „Artisjus“ za istaknutu djelatnost na polju predstavljanja i promicanja mađarskih skladba; 2010. Nagrada za kulturu Samouprave baranjske županije, uručena mu je Kulturna nagrada, za četradesetljetne tuzemne i inozemne nastupe, umjetničku djelatnost i za glazbeni obrazovni rad s mladima te 2011. godine jedan je od nositelja naslova Majstor narodne umjetnosti.

Kristina Goher

Susret hrvatskih i mađarskih studenata u Budimpešti

U listopadu je skupina studenata iz Zagreba došla na stručni izlet u Budimpeštu, kako bi upoznali grad i vježbali mađarski jezik. Tom su se prilikom susreli s nama, mađarskim studentima koji studiramo hrvatski jezik na ELTE-u, kako bismo im mi pokazali grad i kako bismo mi, ovom prilikom, vježbali hrvatski jezik. Sličan smo susret imali na proljeće 2016. u Zagrebu kada su oni bili naši domaćini. U petak smo zajedno razgledali grad, nas dvadesetak, desetak studenata iz Zagreba i naše dvije lektorice Mariela Marković i Gabriella Kiss. Prvo smo posjetili Trg junaka koji je jedna od najposjećenijih i najvećih turističkih privlačnosti u Budimpešti. Tamo smo čuli mnogo toga o mađarskoj povijesti i o hrvatsko-mađarskim povijesnim vezama. Zatim smo se vozili najstarijim europskim metroom i poslije toga posjetili prekrasne zgrade Glazbene Akademije Ferenc Liszta i Opere. Pješice smo došli do bazilike svetoga Stjepana, šetajući Andrásyjevom avenijom koja je vjerojatno najljepša ulica u Budimpešti i koja je pod zaštitom UNESCO-a. Na obali Dunava imali smo prekrasan pogled na Budim. Tamo smo mogli vidjeti mostove, Citadelu, crkvu svetog Matije, Ribarsku kulu i Parlament. O svim tim turističkim odredištima govorili su studenti hrvatskoga jezika na hrvatskom jeziku, što je bilo zanimljivo i korisno svima. Navečer smo se nastavili družiti i tom smo se prilikom koristili jednim i drugim jezikom. Nadamo se da ćemo imati priliku da se ponovno vidimo, jer nam je jako drago da ima studenata koji studiraju naš jezik, a i drago nam je imati priliku da vježbamo i govorimo hrvatski jezik u što više situacija.

Zajedno na Trgu junaka

Kincső Buglák

Frtalj stoljeća za Domovinskim bojem

Ponovno spravišće Židancev i negdašnjih biguncev iz Osijeka

Negdašnja dica, danas odrasli ljudi s bivšom školskom direktoricom Marijom Sikora

„Selo u Gradišću, jedno poznam ja“, mogli su to skupa jačiti svi oni Osječani ki su 30. septembra, u subotu, ponovno posjetili Hrvatski Židan. To naselje, kade su pred frtalj stoljeća jur boravili, kamo su bili poslani kot dica sa svojim školnikovcima, jer u njevoj domovini žitak im je bio u pogibelji. Štefan Krizmanić, načelnik sela, inicirao je da se skupanjdu ponovno te familije, ke su pri nas dočekale u jeseni 1991. ljeta nepoznatu dicu i primile je u svojem domu, ter školari, danas već odrasli ljudi, kot i njevi roditelji, tadašnje profesorice u mirovini. Ponovni sastanak je bio na židanski ulica neopisiv, puno smiha, suz i emocijov...

Redom se okrenu auti s osječkim registracijami pred židanski Starački dom, a Štefan Krizmanić i Zoltan Keresteš u ime domaćinov, Seoske i Hrvatske samouprave, navigiraju goste. Veseli je to trenutak, kad domaćin pozdravlja one ki su svojim domom i svojim gostodavateljem smatrali one, ki su im ponudili utočišće u najtežem času. U Hrvatskoj bruji je boj, kad su jedan dan kasnije za padom Vukovara, osječka dica dospila u Hrvatski Židan. Dva-tri misece su bili u Gradišću, kamo su je došli posjetiti i sami roditelji iz bojnoga Osijeka, a onda su se vratili. Je s kimi su ostali kontakti, je s kimi su i dandanas žive veze, a čudami su se odselili, nestali po svitu. Zato je samo šaka negdašnjih biguncev došla na židanski susret, ali svi oni ki su se odazvali pozivu, s velikom ljubavlju su povidali o svoji gradišćanski spominki, o zahvalnosti prema domaćinom, ka će ostati u srcu, sve do kraja žitka. Za skupnim objedom, u Kulturnom domu goste su primili tamburaši i tančoši, predstavljajući ono kulturno bogatstvo, čim danas ovo naselje raspolaže. „Kad ste vi došli k nam, bili ste dica, a mi još i ne znamo, koliko smo mogli namjestiti vaše roditelje u tom vrimenu. Trudili smo se da u ničem ne bi imali falinge, iako

Familija Šteiner s dragimi gosti

nismo znali, dokle ćete ostati, jedan tajedan, jedno ljeto, ali deset ljet... Danas se ufam da ćete se dobro čutiti ponovo kod nas i da ćete si najti izgubljene veze, ali uprav nove prijatelje i neće projti 25 ljet da se znova strefimo“, naglasio je židanski liktar u svojem svečanom govoru. Od Vincija Hergovića, predsjednika Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, ki je i 1991. ljeta bio u ovoj funkciji i zapravo on je bio jedan od organizatorov da su dica dospila u Hrvatski Židan, čuli smo slijedeće: „Naša dužnost je bila pomoći, kad je boj došao na prag Hrvatske. To vrime je minulo, danas mi je drago da ste došli simo i dojdite i kljetu i zatim, posjetite i drugi put ov naš lipi kraj“

Načelnik Štefan Krizmanić sa svojim tamburaši je napravio štimung

Na priredbi je svečani govor držao i parlamentarni zastupnik sela Péter Ágh, ki je zatim pogledao i državnom potporom obnovljene seoske ulice kot i novi dičji park. Zdravko Penavić nije mogao shranjati svoju ganutljivost: „Osječaj je fenomenalan, jer uvijek me je zanimalo, što se dešava u ovom naselju. Ovdje su nam ljudi izašli u susret kad su bili najteži dani u našim životima. Ljubav je bila ogromna u tom trenutku kad su nas prihvatili preko noći i stvarno im moramo biti zahvalni do kraja života. Uspomene lijepe su ostale iako smo onda veliki strah imali što se dešava kod kuće, jer su nam roditelji ostali u Osijeku, i svi smo bili u nedoumici. Kad mislim na Hrvatski Židan, uvijek mislim na njega s nekom toplinom. Kada ti netko pomogne, to se ne smije nikad zaboraviti. Ja sam prepoznao što su Židanci napravili prije 25 godina za nas, i danas sam sretan da su sa mnom doputovali i zaručnica koja je trudna i moja mama, viditi jedan dio mog života koji je bio više nego zanimljiv“, naglasio je hrvatski gost. Marija Sikora, tadašnja direktorica škole, svim se je zahvalila za sve učinjeno i na pozornici u okviru kulturnoga otpodnevca, ali nam je posebno povidala: „Mi smo došli u Hrvatski Židan sa 55 učenika i bilo je šest nastavnika. Bili smo jadni, međutim doživjeli smo nešto, što ne možemo riječima iskazati. Jedno razumijevanje tih ljudi, jednu toplinu doma, dok smo pravi dom ostavili u ratu. Bombe su padale u Osijeku, ali ljudi koji su nas primili s toliko razumijevanja i brige oko nas, ublažili su to grozno vrijeme koje je bilo. Toliko sam bila ponosna danas da ne mogu s riječima iskazati, koliko je to prekrasno sve!“, rečeno je u suza i nastavljeno, kako se već organizira slični susret na protulice sa Židanci, ali onput jur u Osijeku. Dva dane pravoda nije bilo dovoljno za sve priče, objamljenja i povidanje zgoditkov iz minulih 25 ljet, ali prijateljstvo i ta nevidljiva nit ka Židance veže za Osječane, sad je jur sigurno neprekidna. *Tiho*

Barča – „Susret ljubitelja hrvatskog folkloru”

U organizaciji Hrvatske samouprave grada Barče, Hrvatske samouprave Šomođske županije i barčanskog KUD-a Podravina, 7. listopada održano je kuglanje i „Susret ljubitelja hrvatskog folkloru” u Barči. U kulturnom programu „Susret ljubitelja hrvatskog folkloru” nastupili su garski KUD-ovi: Omladinsku plesnu skupinu i Bunjevački izvorni krug uz Orkestar Bačka, te barčanski KUD Podravina. Nakon kulturnog programa slijedila je večera i druženje uz glazbu svirača koji su pratili „Podravinu”, Orkestra Vizin, i garske folkloroške, Orkestar Bačka. Priredba je održana uz potporu: Fonda za razvoj ljudskih potencijala Ministarstva ljudskih resursa, Hrvatske samouprave Šomođske županije, Podravskog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj, Hrvatske samouprave grada Barče i KUD-a Podravina.

KUD Podravina

Predsjednica KUD-a Podravina, ujedno i dopredsjednica barčanske Hrvatske samouprave Anica Popović Biczak reče da su ovoga puta u goste pozvali garske folkloroške kao uzvrat njihovu gostovanju u Gari prije godinu dana. Naglasila je da je teže uspostaviti vezu s nekim KUD-ovima iz Hrvatske iz naselja uz mađarsku granicu, pa su u goste pozvali i predstavnike KUD-a „Grgur Karlovčan” iz Kalinovca. Te večeri „Podravina” je izvela koreografiju vezanu za običaje obradbe vinograda i vina – koreografiju berbenih plesova i pjesama uz pratnju Orkestra Vizin. S KUD-om vježba svakoga tjedna Vesna Velin uz glazbenu pratnju Zoltána Vizvárija.

Garski folkloroške

Domaćini s prijateljima iz Kalinovca i generalnom konzulicom Haluga

Zadovoljan je bio i predsjednik garske Hrvatske samouprave koji je došao s folklorošima, donijeli su dvije skupine: Omladinsku plesnu skupinu i Bunjevački izvorni krug s četiri koreografije, i to: s koreografijom Antuna Kričkovića; Bunjevačkom svitom, Slavonskim plesovima iz Valpova, Santovačkim šokačkim plesovima i koreografijom obradbe običaja Bunjevačkoga prela od Józsefa Szávaija, Nastupili su uz pratnju Orkestra Bačka. Došlo nas je četrdesetak, što plesača što pratitelja, i nekoliko naših Garaca koji stanuju u Baji, a sve troškove puta pokriva naša Hrvatska samouprava, kaže Martin Kubatov.

Na priredbi je među brojnim uzvanicima bila i generalna konzulica Vesna Haluga. Branka Pavić Blažetin

Mala stranica

Nakovićev duh zove gradišćanske školare u Koljnof

Ovo je bio jur 22. poziv organizatorov, Dvojezične škole i čuvarnice „Mihovil Naković“ ter Hrvatske samouprave Koljnofa k Nakovićevomu naticanju u lipom govoru. U srijedu, 18. oktobra, se je školska aula napunila s dicom i učiteljicami iz cijeloga Gradišća. Dokle su naticatelji pred stručnim žirijem „položili ispit“, donidob su pedagogi poslušali predavanja i sudjelivali pri okruglom stolu. Gdo je zgotovio naticanje, jur mirnije se je bavio ručnim djelom i mogao je domom odnesti brojne suvenire.

Od Bizonje do Petrovoga Sela oko sedamdeset školarov je došlo ta dan staviti pravi naglasak na riči, izrecitirati naučeno i preštati točno i razumno izabrani tekst. Vjerno naticanju u lipom govoru, a ne nazadnje i koljnofskom velikanu Mihovilu Nakoviću, ki je čuda činio za sve Gradišćanske Hrvate. Za bogatim kulturnim programom ganuli su se najhrabreniji, dica iz 1. i 2. razreda s pjesmami Mate Šinkovića, Cape, čiji okrugli, 90. rođendan uprav je ovo ljetu, a 15. decembra, u petak, će se Koljnof spomenuti na njega, prilikom 45. obljetnice smrti. Ista je bila zadaća i školarov iz 3. i 4. razreda da po slobodnom izboru recitiraju pjesme od koljnofskoga pjesnika. Stručna komisija u sastavu dr. Mije Karagića (predsjednika) i umirovljenih učiteljic Eržike Pormüller iz Kemlje ter Terike Danijel-Kolonović (Nardarke, negdašnje učiteljice u koljnofskoj školi) i ljetos nisu bili pri lakoj muki. Školari gornjih razredov pak su štali tekste Ivana Blaževića, negdašnjega koljnofskoga farnika. U ti kategorija

Svi pobjednici naticanja sa školskom direktoricom Agicom Sarközi

su o rezultati odlučili Krešimir Matašin, bivši direktor Vukovinske škole, Petar Tyran, glavni urednik Hrvatskih novin u Austriji, i Marija Fülöp-Huljev, bivša ravnateljica undanske škole. Pravoda i sad su diozimatelji bili nestrpljivi kad je išla rič za rezultate i dare. Podupirači programa su bili Hrvatska samouprava Koljnofa, Savez Hrvata u Mađarskoj i Hrvatsko štamparsko društvo u Austriji.

1. kategorija (1. – 2. razred)

1. Zoe Viši (Koljnof)
  2. Levente Kovač (Petrovo Selo)
  3. Kinga Kumanović (Hrvatski Židan)
- Posebna nagrada: Boglárka Szép;

2. kategorija (3. – 4. razred)

1. Petar Rožonić (Koljnof)
  2. Kornelija Radić (Bizonja)
  3. Manuel Kiss (Petrovo Selo)
- Posebna nagrada: Nóra Perjési (Petrovo Selo);

3. kategorija (5. – 6. razred)

1. Lili Völgyi (Koljnof)
  2. Andraš Kovač (Hrvatski Židan)
  3. Kata Kumanović (Hrvatski Židan)
- Posebna nagrada: Zora Šuborić (Petrovo Selo);

4. kategorija (7. – 8. razred)

1. Danica Handler (Petrovo Selo)
  2. Marton Gombás (Petrovo Selo)
  3. Nelli Nagy (Bizonja)
- Posebna nagrada: Sabina Viši (Koljnof).

Najbolji u svojoj kategoriji: Zoe Viši i Danica Handler prikzamu nagradu za prvo mjesto

Tiho

Hrvatski tjedan s obljetnicom tamburaša

Kaniška Hrvatska samouprava svaku jesen tijekom tjedan dana posvećuje posebnu pozornost hrvatskoj zajednici i kulturi, u slijedu događanja Hrvatskoga tjedna u Kaniži. Uoči Tjedna okuplja pripadnike hrvatske narodnosti na raznovrsne programe, uglavnom vezane za vjeru i kulturu. Ovogodišnji Hrvatski tjedan bio je od posebne važnosti, naime proslavljena je deseta obljetnica postojanja kaniških tamburaša, sada već pod imenom Tamburaški sastav „Stoboš“.

Tamburaški sastav „Stoboš“ s Marijom Vargović, predsjednicom kaniške Hrvatske samouprave

Kaniški Hrvati, na čelu s Marijom Vargović, predsjednicom Hrvatske samouprave, već više od jednog desetljeća organiziraju mise na hrvatskom jeziku te glavni su promicatelji hrvatskoga vjerskog života u regiji. Programi vjerskog sadržaja nisu izostali ni iz programa Hrvatskoga tjedna. Jedan dan u večernjim satima u prostorijama Samoupravina ureda Zorica Prosenjak Matola, ravnateljica Hrvatskoga kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin“ održala je dvojezično predavanje o hrvatskim svetištima, većinom o mjestima kamo odlaze hodočastiti i pomurski Hrvati, o Mariji Bistrici, Ludbregu i Trsatu. Sudionici večeri podrobnije su se upoznali s čudotvornim mjestima i s njihovim vjerskim značenjem, drugi dan je održana misa na hrvatskom jeziku u bolničkoj kapeli koju je predvodio Antun Hobljaj, preloški dekan. Za djecu hrvatske skupine Dječjeg vrtića Rozgonyijeve ulice priređena je radionica hrvatskih tradicija pod vodstvom odgojiteljice Magdolne Andrašek Havaši. Djeca su se upoznala s osnovnim motivom pomurskih Hrvata, s kajkavskom ružom, ra-

Kaniški Hrvati na predavanju o hrvatskim svetištima

zanim hrvatskim igricama, brojalicama na hrvatskome jeziku. Subota, 7. listopada, bila je posvećena kaniškim tamburašima koji su počeli svirati prije deset godina na zamolbu kaniške Hrvatske samouprave. Samouprava ih je tijekom deset godina uvijek potpomagala, i materijalno i moralno, roditelji su im tijekom deset godina stajali uz njih, pomagali im bilo s pečenim kolačima, prijevozom na nastupe i drugim sitnicama. Na proslavi desete obljetnice u Dvorani Medgyasszai kaniški Tamburaški sastav „Stoboš“ okupio je mnoštvo ljudi iz samoga grada i cijele regije, i s odličnim koncertom osvojili srce cijele publike. Članovi kaniškog sastava mladići su roditelja pomurskih Hrvata koji su, osim jednog, pohađali mađarsku školu, ali nisu se mogli odreći svojega hrvatskog podrijetla, upravo ih je hrvatska glazba uputila na svoje korijene i shvatiše da i u njihovim venama teče hrvatska krv. U najtežim, početničkim godinama bavio se njima učitelj glazbe Žolt Trojko, zatim Varaždinac Tibor Bün, te postupno sazeše. Često su pratili hrvatske mise, hodočašća, kaniški pjevački zbor na raznim nastupima, svirali na priredbama po Mađarskoj, Hrvatskoj, Sloveniji i Njemačkoj, a nekad samo na nekom trgu u gradu radi zabave. Voditelj je tamburaša Akoš Havaši, koji smatra da je brzo prošlo tih deset godina, no mnogo se radilo. Na koncertu je Mate Vargović sazeo deset godina rada i prisjetio se onih osoba koje su im pomogle da postanu sve bolji. Dobitnici su priznanja Grada Kaniže za njegovanje narodnosne kulture i očuvanja nacionalne samobitnosti, te Hrvatske državne samouprave za čuvanje i njegovanje hrvatske kulture. Možda je najveći uspjeh kaniških tamburaša da će iz njihovih redova izrasti prvi pomurski stručnjak tamburice, naime član Balint Horvat primljen je na Muzičku akademiju u Budimpeštu na struku tamburice i sada je na drugoj godini. On je već počeo primamiti na učenje tamburice i mlađe naraštaje, pa čini se da neće biti teškoća ni s podmlatkom.

beta

XIII. Državna konferencija narodne pripovitke s Hrvati

Kad te put na ferija slučajno odnese do mjesta, kade se zgodaju važne stvari djelomično i s tvojimi Hrvatima, onda nije vrijeme za studiranje, tribi biti nazoči, i točka. Tako se je zgodalo i meni u Osijeku, 23. septembra, u subotu, kad sam dočula da u okviru dvodnevne XIII. Državne konferencije narodne pripovitke uprav u Osijeku će predavati i dr. Šandor Horvat, etnograf iz Narde. Tako smo pred Prosvjetno-kulturnim centrom Mađara u Osijeku jedino s domarom te zgrade dočekali skup predavačev, stručnjakov, knjižničarov i etnografov. U prekrasnoj zgradi doznali smo od Ilone Lukács dr. Vraukó, predsjednice Mađarskoga društva čitanja, da je prvi dan konferencije u Pečuhu potekao jako uspješno uz predavanje i pri okruglom stolu. Drugi dan je bio posvećen za izlet u Osijek, ali dr. Šandor Horvat referirao je o ugarski narodni pripovetka u Laslovu. „Ja sam se jur za vrijeme studija upoznao s tematikom pripovitkov ovdašnjih Ugrov, i sad sam predstavio publiku neki segment znanstvenih članakov, rukopisnih zbirkov, iako publikacije nije bilo puno. Cilj ovakovih skupov je i to da se bolje širu narodne pripovitke, da ljudi znova prepoznaju važnost priče, ke nisu svenek samo za ducu, nego i za odrasčene“, naglasio je Gradišćanac, ki nije bio jedini Hrvat na konferenciji jer uz njega Marijana Kovač, knjižničarka iz Bate, bila je i jedna od organizatorokov ove konferencije, kot članica savjeta Mađarskoga društva čitanja. Ona je ovput predstavila i dvojezičnu pripovetku, kako su joj, kad je još bila mala, „stari pripovijedali u Podravini“. Kako je rekla, dvodnevna konferencija još jednoč je bila fantastična, tako u Pečuhu, kot i u Osijeku, koja kljetu pravoda nastavlja svoju priču u njegovanju Mađarskoga društva čitanja.

Tiho

Školski susret u Zagrebu

Lijep i sunčan kasnojesenski dan bio je ispunjen dječjim smijehom i srdačnim razgovorom odraslih. Stari znanci i prijatelji iz Marije Gorice te Hrvatskoga Židana družili su se u Zagrebu. Učenici i nastavnici iz Hrvatskog Židana došli su u Zagreb 20. listopada 2017. godine. Bili su gosti u Školskoj knjizi. Gospođa Snježana Marić im je održala predavanje – Kako nastaje knjiga. Nakon toga pošli su u Maksimir gdje su ih čekali učenici i djelatnici škole iz Marije Gorice. Susret, kao i uvijek, bio je veoma srdačan. Uz ručak u restoranu Maksimir raspredalo se o svemu – o novom susretu, o tome kako su djeca narasla, kako ćemo naći načina da hrvatski jezik više zaživi u najmlađim naraštajima. Nakon ručka pošlo se u zoološki vrt. Tu je bilo mnogo zabave, smijeha i veselja. Vrijeme je brzo prolazilo i došao je čas rastanka. Izmijenili smo darove, poljupce, poželjeli sretan put i onda smo svaki krenuli prema svom autobusu. Dugo smo pričavali podrobnosti s druženja koje će nam ostati u lijepom sjećanju. Antica Rajčić

Foto: MARIJA SZABO

Hrvatska državna samouprava
i Savez Hrvata u Mađarskoj

Vas pozivaju da svojom nazočnošću uveličate

2017

DAN HRVATA

PROGRAM PRIREDBE

DAN HRVATA

koji će biti održan

18. studenog 2017. godine
u Starom Gradu

POKROVITELJI DANA HRVATA

ÁDER JÁNOS
predsjednik Mađarske

KOLINDA GRABAR-KITAROVIĆ
predsjednica Republike Hrvatske

MJESTO ODRŽAVANJA PRIREDBE

UFM Arena
(Stari Grad, Gorkij u. 1.)

Molimo potvrdu dolaska:
+36 (1) 303-6093
e-mail: hrsamouprava@chello.hu

15.00

Sveta misa u crkvi Djevice Marije Kraljice i sv. Gotharda
(9200 Mosonmagyaróvár, Szent L. trg 1.)
Svetu misu će predvoditi mons. dr. Ferenc Benković biskupski savjetnik

17.00

Otvorenje izložbe „VRIJEDNOSTI“
Gradišćanski Hrvati u Mađarskoj (UFM Aréna, Gorkij u. 1.)

17.30

Pozdravni govori, dodjela odličja
Kulturni program:
„Gizdav sam da sam Hrvat“
Sudjeluju:
Hrvatska kulturna društva, zborovi i tamburaški sastavi gradišćanske regije.

19.00

Prijem

BELI MANASTIR – HKUD

„Beli Manastir“ organizira 6. susrete reproduktivnih folklornih ansambala pod nazivom „Ujesen si, Baranjo, lipa“.

Koncert će se održati u subotu, 4. studenoga 2017. godine, s početkom u 19 sati u kinodvorani Centra za kulturu Belog Manastira. Nastupaju: HKUD „Beli Manastir“, KUD „Ivan Kapistran Adamović“ Čepin, KUD „Ladislav Matušek“ Kujin, HKUD „Željezničar“ Osijek, HKC „Bunjevačko kolo“ Subotica, HKUD „Valpovo 1905“, HKGD „Dunav“ Vukovar.

OBAVIJEST

Organizira se autobus iz Budimpešte na svečanost državnoga Dana Hrvata koji će biti 18. studenoga 2017. u Starome Gradu (Mosonmagyaróvár). Program priredbe započinje svetom misom u 15, a završava se s kulturnim programom i prijmom oko 20 sati.

Planirani polazak je 18. studenoga 2017. u 7 sati, a predviđeni povratak nakon završetka kulturnoga programa.

Molimo Vas da izvijestite svakog u svojem okrugu ili u svojoj sredini o mogućnosti putovanja na Dan Hrvata. Rok je prijave do 3. studenoga 2017. Za detaljnije informacije obratite se

Evij Išpanović na telefonski broj: 06 70 931 3001.

IZLOŽBA ZLATKA PRICA U KOPRIVNICI

Povodom Dana grada Koprivnice, u koprivničkoj Galeriji (Zrinski trg 9) 3. studenoga 2017. godine u 18 sati je otvorenje izložbe Zlatko Prica: Pečuh/Koprivnica.

Zlatko Prica rođen je 1916. godine u Pečuhu, odakle se nakon prvog razreda osnovne škole s roditeljima seli u Zagreb. Diplomirao je na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu 1940. godine uz profesore Krstu Hegedušića, Omera Mujadžića i Ljubu Babića. Umro je u Rijeci 2003. godine.

Rodnom je gradu Prica darovao dio svojih radova koji se ovim putem predstavljaju u koprivničkoj Galeriji, a gdje će se prvi put povezati s crtežima mape „Ljudi iz Logora Danica“ iz zalihe Muzeja grada Koprivnice. Riječ je o nastavku prekogranične suradnje s Pečuhom, a ostvarena je u suorganizaciji Muzeja grada Koprivnice, Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj, Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu te Zaklade Zlatko i Vesna Prica. Izložba ostaje otvorena do 3. prosinca 2017. godine, a potpomognuta je sredstvima mađarskih partnera, Grada Koprivnice i Koprivničko-križevačke županije.

SALANTA

U organizaciji Hrvatske samouprave sela Salante, 4. studenoga priređuje se Hrvatska večer, s početkom u 18 sati, u mjesnom domu kulture. U programu sudjeluju: birjanska Hrvatska plesna grupa i salantski KUD Marica. Nakon programa slijedi zabava s Orkestrom Poklade. Pokrovitelji su priredbe: salantska Seoska samouprava, Hrvatska samouprava Baranjske županije, Generalni konzulat Republike Hrvatske u Pečuhu, Ministarstvo ljudskih resursa.

POZIV ZA DOSTAVU PRIJEDLOGA U VEZI S DODJELOM ODLIČJA HRVATSKE SAMOUPRAVE GRADA BUDIMPEŠTE

Na osnovi odluke Skupštine Hrvatske samouprave grada Budimpešte, pozivamo osobe, hrvatske narodnosne samouprave i udruge da dostave svoje prijedloge u vezi s dodjelom Odličja Hrvatske samouprave grada Budimpešte.

Odličje „Matija Petar Katančić“ dodjeljuje se onim osobama, udrugama i ustanovama koje su se istakle znanstvenim radom za hrvatsku zajednicu u Budimpešti. Hrvatska samouprava grada Budimpešte dodjeljuje Odličje „Ivan Antunović“ onim budimpeštanskim Hrvatima, udrugama i ustanovama koje su se istakle na polju njegovanja hrvatskoga jezika, kulturnog života, prosvjetne djelatnosti, umjetnosti i vjerskog života.

Prijedlozi moraju pristići najkasnije do 13. studenoga 2017.

Adresa na koju se prijedlozi dostavljaju:

Hrvatska samouprava grada Budimpešte
(Fővárosi Horvát Önkormányzat)
1089 Budimpešta, Bíró Lajos u. 24.

Poveznica: Anica Petreš Németh +36/70/459-3227.